

امام صادق

کلیدواژه: [امام صادق](#) علیه‌السلام.
پرسش: درباره [ولادت](#)، کودکی و نوجوانی [امام صادق](#) - علیه‌السلام - تا دوره [امامت](#) آن حضرت توضیح دهید؟

فهرست مندرجات

- ۱ - [ولادت امام صادق](#)
- ۲ - [نام پدر و مادر امام صادق](#)
- ۳ - [ویژگی‌های ظاهری](#)
- ۴ - [سرپرستی امام صادق](#)
- ۵ - [امام صادق تحت تربیت امام سجاد](#)
- ۶ - [آثار تربیت امام سجاد بر امام صادق](#)
  - ۶.۱ - [روایتی از امام صادق](#)
  - ۷ - [شرکت در جلسات درس پدر](#)
    - ۷.۱ - [نقل یک روایت](#)
- ۸ - [امام عاشق کسب علم و فضیلت](#)
- ۹ - [بازی امام در کودکی](#)
- ۱۰ - [ترغیب کودکان به کسب علم](#)
- ۱۱ - [نتیجه بحث](#)
- ۱۲ - [بانویس](#)
- ۱۳ - [منبع](#)

ولادت امام صادق

امام صادق - علیه‌السلام - هم‌زمان با سالروز ولادت رسول اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - در هفدهم ماه ربیع‌الاول در شهر «یثرب» (مدینه الرسول) مصادف با سال هشتاد و سه هجری، در دودمان رسالت و نبوت، قدم به عرصه حیات گذاشت.
^[۱] [شیخ مفید، الارشاد، مؤسسه آل‌البیت لاحیاء التراث، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۱۷۹.](#)

نام پدر و مادر امام صادق

نام پدرش [یاقر](#) (امام پنجم شیعیان) و مادرش حضرت «[ام‌فروه](#)» از شیفتگان مقام [ولایت](#) و [عصمت](#) و یکی از بانوان با [فضیلت](#) و باتقوا بود؛
^[۲] [کلینی، اصول کافی، مکتبۃ الصدوق، ۱۳۸۱ ق، ج ۱، ص ۴۷۲.](#)
فضیلت او در حدی بود که گاه امام [صادق](#) - علیه‌السلام - را با عنوان «ابن المکرمه» (فرزند بانوی بزرگوار) صدا می‌کردند.

ویژگی‌های ظاهری

[امام صادق](#) - علیه‌السلام - قد متوسطی داشتند؛ سرخ‌رو، سفیداندام، بینی کشیده و موهای مجعد مشکی داشتند و بر گونه‌شان خال سیاهی بود.
^[۳] [این شهر آشوب، مناقب آل‌ابی‌طالب، قم، انتشارات ذوی‌القربی، ۱۴۲۱ ق، ج ۳، ص ۳۰۳.](#)

سرپرستی امام صادق

ایشان در خانواده عصمت و ولایت، در کنار جد ([امام سجاد](#) علیه‌السلام) و پدر ([امام یاقر](#) علیه‌السلام) و در آغوش [مادر](#)، بزرگ شد. امر [تغذیه](#) و

شیردهی ایشان را مادرش شخصاً بر عهده گرفت؛ به‌ویژه که ایشان در دوران کودکی به سببی ضعیف و لاغر بودند.
[۴] مرکز مطالعات اسلامی استراسبورگ، مغز متفکر شیعه (امام صادق علیه‌السلام)، ترجمه ذبیح‌الله منصوری، انتشارات جاویدان، چاپ هفدهم، ص ۱۹.

اسناد تاریخی نشان می‌دهند که ایشان در دوران کودکی ضعیف الجسم و ضعیف البینه بوده و بیماری‌های متعددی متحمل شده‌اند که هرکدام را در سایه عنایت و دعا ی اهل خانواده پشت سر گذاشته‌اند. از حدود پس از دو سالگی وضع و حال عادی یافته و نیازش به پرستاری و مراقبت کمتر شده است.

[۵] مرکز مطالعات اسلامی استراسبورگ، مغز متفکر شیعه (امام صادق علیه‌السلام)، ترجمه ذبیح‌الله منصوری، انتشارات جاویدان، چاپ هفدهم، ص ۱۷ - ۲۰.

امام صادق تحت تربیت امام سجاد

امام صادق - علیه‌السلام - ۱۲ تا ۱۵ سال (بنابر اختلاف اقوال) تحت تربیت جد بزرگوارش امام سجاد - علیه‌السلام - بودند.
[۶] اصفهانی، عمادالدین حسین، زندگانی حضرت امام جعفر صادق علیه‌السلام، شرکت سهامی طبع کتاب، ۱۳۸۰ ق، ج ۱، ص ۱۸. ایشان از آغاز طفولیت شاهد و نظاره‌گر رفت‌وآمد دانشجویان و فضیلت پژوهان به منزل جد بزرگوارش و پدر گران‌قدرش بودند. او در این رفت‌وآمدها تماشاگر بحث‌ها و گفت‌وگوهای علمی و فقهی آنان در زمینه‌های مختلف علوم اسلامی بود.

آثار تربیت امام سجاد بر امام صادق

آثار تربیت امام سجاد - علیه‌السلام - بعدها در زندگی امام در عبادات و حالات و نماز او، زمزمه و شب‌زنده‌داری‌هایشان مشهود است. و آن‌قدر خود را در این مسیر به مشقت وامی‌دارد (قبل از یلوع) که مورد نهی و ممانعت پدر قرار می‌گیرد.

← روایتی از امام صادق

خود امام در این‌باره می‌فرماید: «من نوجوانی بودم و در عبادت مستحب بسیار کوشا بودم؛ پدرم به من فرمود: فرزندم با توجه به سن کم، از این عمل کمتر کن، وقتی بنده‌ای محبوب خدا باشد، خدا با عمل کم هم از او راضی می‌شود.»
[۷] کلینی، اصول کافی، مکتبه الصدوق، ۱۳۸۱ ق، ج ۲، ص ۸۶، ۸۷، باب اقتصاد در عبادت.

شرکت در جلسات درس پدر

امام صادق - علیه‌السلام - پس از شهادت امام سجاد - علیه‌السلام - در محضر پدرش به فعالیت و تلاش می‌پرداخت. ایشان ده سال داشته که در جلسات بحث جد و بعدها جلسات درس پدر شرکت می‌کرد؛ درحالی‌که افراد شرکت کننده در آن جلسات همه از افراد مسین و یا بزرگ‌سال بودند.

[۸] اصفهانی، عمادالدین حسین، زندگانی حضرت امام جعفر صادق علیه‌السلام، شرکت سهامی طبع کتاب، ۱۳۸۰ ق، ج ۱، ص ۲۶.

← نقل یک روایت

روزی ولید بن عبدالملک بر امام باقر - علیه‌السلام - وارد شد، درحالی‌که امام سرگرم تدریس بود و امام صادق - علیه‌السلام - نیز که در سنین کودکی یا آغاز نوجوانی بود، در آنجا حضور داشت. ولید از دیدن او متعجب شد و پرسید او با این سن و سال در اینجا چه می‌کند؟ پاسخ شنید که وی دانشجوی کلاس درس است. سؤالاتی از امام صادق - علیه‌السلام - کرد و پاسخ‌های شایسته شنید، و سرانجام چنین گفت که او در آینده از دانشمندان خواهد شد.

[۹] مرکز مطالعات اسلامی استراسبورگ، مغز متفکر شیعه (امام صادق علیه‌السلام)، ترجمه ذبیح‌الله منصوری، انتشارات جاویدان، چاپ هفدهم، ص ۴۸ - ۴۹.

امام عاشق کسب علم و فضیلت

خلاصه آنکه امام صادق - علیه‌السلام - از همان کودکی و نوجوانی عاشق کسب علم و فضیلت بود و در محضر علمی پدر شرکت می‌کرد و از دروس هیئت و جغرافیا بهره می‌گرفت و عظمت فکری خود را متجلی می‌ساخت و با اینکه کم‌سن بود، میان دانشجویان درخششی فوق‌العاده داشت.

[۱۰] مرکز مطالعات اسلامی استراسبورگ، مغز متفکر شیعه (امام صادق علیه‌السلام)، ترجمه ذبیح‌الله منصوری، انتشارات جاویدان، چاپ هفدهم، ص ۲۳ - ۲۴.

بازی امام در کودکی

با اینکه کودکی بیش نبود، ولی کارهای بزرگان را انجام می‌داد و سخنان او بزرگ‌منشانه و حاکی از عظمت فکری و روحی او بود. از تاریخ چنین برمی‌آید که او هم در کودکی مانند دیگر کودکان **یازی** می‌کرد؛ ولی نوع بازی‌هایش با دیگران متفاوت و اغلب از نوع **یازی‌های فکری** بود.

ترغیب کودکان به کسب علم

در بین جمع کودکان که برای بازی گرد آمده بودند او **استاد** می‌شد؛ مثلاً از آنان می‌پرسید: این کدام **میوه** است که در فلان فصل پدید می‌آید و مزه‌اش شیرین یا ترش است؟ و یا گاهی کلمه‌ای **ذکر** می‌کرد و از کودکان می‌خواست هم‌وزن و یا مرادف آن کلمه را پیدا کنند و بدین ترتیب او **کودکان** را به **تفکر** و کسب علم ترغیب می‌کرد
^[۱۱] مرکز مطالعات اسلامی استراسبورگ، مغز متفکر شیعه (امام صادق علیه‌السلام)، ترجمه ذبیح‌الله منصوری، انتشارات جاویدان، چاپ هفدهم، ص ۲۸ - ۲۹.

نتیجه بحث

البته در پایان باید خاطرنشان کرد که در مورد دوران کودکی، نوجوانی و جوانی امام بحث زیادی در تاریخ نداریم و به‌صورت مستقل بدان پرداخته نشده است؛ گرچه شاید بتوان از لابه‌لای مباحث تاریخ مباحثی را در این زمینه استخراج کرد. زندگی و شرایط **امام** در دوران کودکی و جوانی تحت‌الشعاع **حیات** جد و پدرشان بوده و از این جهت **تاریخ** درباره بسیاری از وقایع و جریانات ریز زندگی ایشان تقریباً ساکت است و تنها بعد از امامت ایشان از سال ۳۴ سالگی به بعد است که تاریخ روی افعال و گفتار ایشان متمرکز شده است.

پانویس

۱. [↑](#) **شیخ مفید، الارشاد، مؤسسه آل‌البیت لاحیاء التراث، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۱۷۹.**
۲. [↑](#) **کلینی، اصول کافی، مکتبه الصدوق، ۱۳۸۱ ق، ج ۱، ص ۴۷۳.**
۳. [↑](#) **ابن شهر آشوب، مناقب آل‌ابی‌طالب، قم، انتشارات ذوی القربی، ۱۴۲۱ ق، ج ۲، ص ۲۰۳.**
۴. [↑](#) **مرکز مطالعات اسلامی استراسبورگ، مغز متفکر شیعه (امام صادق علیه‌السلام)، ترجمه ذبیح‌الله منصوری، انتشارات جاویدان، چاپ هفدهم، ص ۱۹.**
۵. [↑](#) **مرکز مطالعات اسلامی استراسبورگ، مغز متفکر شیعه (امام صادق علیه‌السلام)، ترجمه ذبیح‌الله منصوری، انتشارات جاویدان، چاپ هفدهم، ص ۱۷ - ۲۰.**
۶. [↑](#) **اصفهانی، عمادالدین حسین، زندگانی حضرت امام جعفر صادق علیه‌السلام، شرکت سهامی طبع کتاب، ۱۳۸۰ ق، ج ۱، ص ۱۸.**
۷. [↑](#) **کلینی، اصول کافی، مکتبه الصدوق، ۱۳۸۱ ق، ج ۲، ص ۸۶، ۸۷، باب اقتصاد در عبادت.**
۸. [↑](#) **اصفهانی، عمادالدین حسین، زندگانی حضرت امام جعفر صادق علیه‌السلام، شرکت سهامی طبع کتاب، ۱۳۸۰ ق، ج ۱، ص ۲۶.**
۹. [↑](#) **مرکز مطالعات اسلامی استراسبورگ، مغز متفکر شیعه (امام صادق علیه‌السلام)، ترجمه ذبیح‌الله منصوری، انتشارات جاویدان، چاپ هفدهم، ص ۴۸ - ۴۹.**
۱۰. [↑](#) **مرکز مطالعات اسلامی استراسبورگ، مغز متفکر شیعه (امام صادق علیه‌السلام)، ترجمه ذبیح‌الله منصوری، انتشارات جاویدان، چاپ هفدهم، ص ۲۲ - ۲۴.**
۱۱. [↑](#) **مرکز مطالعات اسلامی استراسبورگ، مغز متفکر شیعه (امام صادق علیه‌السلام)، ترجمه ذبیح‌الله منصوری، انتشارات جاویدان، چاپ هفدهم، ص ۲۸ - ۲۹.**

منبع

[سایت اندیشه قم](#)

رده‌های این صفحه : [امام صادق](#) | [تاریخ معصومان](#)